

Politsei poolt kinnipidamine ja rahvusvähemused: etnilise päritolu alusel diskrimineerivatest profiilidest arusaamine ja nende koostamise ennetamine

[Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 21](#) keelatakse igasugune diskrimineerimine, sealhulgas diskrimineerimine rassi ja etnilise päritolu alusel.

Etnilise päritolu alusel diskrimineerivate profiilide koostamine Euroopa Liidus

Etnilise päritolu alusel profiilide koostamise kasutamist õiguskaitsealase uurimismeetodina on sageli nimetatud „kuritegelikuks profiilide koostamiseks”. Selliste profiilide koostamisel antakse kahtlusaluse kirjeldus, tuginedes näitajatele, nagu kehalised tunnused, välimus või käitumine. Näitajate hulka, mida võidakse sellisel juhul kasutada, kuuluvad näiteks etniline päritolu, riietumisstiil või külastatud paigad.

Profiilide koostamine on ebaseaduslik juhul, kui see on diskrimineeriv.

Etnilise päritolu alusel diskrimineerivate profiilide koostamine hõlmab järgmist:

- isikut koheldakse teiste samas olukorras olevate isikutega võrreldes halvemini, näiteks peavad politseivõimud ta kinni ja kontrollivad teda;
- politsei otsustab rakendada võimu pelgalt või peamiselt isiku rassi või etnilise päritolu alusel.

Miks on etnilise päritolu alusel diskrimineerivate profiilide koostamine ebaseaduslik?

Otsene diskrimineerimine rassi või etnilise päritolu alusel on ebaseaduslik. See põhimõte tuleneb rahvusvahelisest õigusest ning sisaldub Euroopa Liidu põhiõiguste hartas.

Profiilide koostamine on diskrimineeriv juhul, kui politsei rakendab isikute suhtes oma võimu *pelgalt* või *peamiselt* nende isikute rassi või etnilise päritolu tõttu.

Diskrimineerimise vältimiseks peavad politseivõimu rakendamise otsuse aluseks olema isiku rassi või etnilise päritolu kõrval täiendavad asjaolud ning seda isegi juhul, kui isiku rassi või etniline päritolu on konkreetse politseioperatsiooni seisukohast oluline.

Etnilisel päritolul põhinev statistika Euroopa Liidus

Enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides ei ole üksikasjalikku statistikat politseivõimu rakendamise kohta rassi või etnilise päritolu alusel. Sellist teavet saaks kasutada diskrimineerimise ennetamiseks.

Peamine takistus sellise teabe kogumisel on üldlevinud arusaam, et see oleks vastuolus eraelu puutumatust ja eriti andmekaitset reguleerivate normidega. See ei ole nii, kui võetakse piisavad ettevaatusabinõud eraelu puutumatuse tagamiseks.

Statistilisi andmeid etnilise päritolu kohta – mille alusel ei ole võimalik isikut identifitseerida – tuleb vaadelda koos tõenditega, kas isiku kinnipidamine oli tingitud tema ebaseaduslikust tegevusest või aitas sellist tegevust ennetada. Teatud rahvusvähemusse kuuluvate isikute kinnipidamise ning kuritegude avastamise või ennetamise osakaalu ebavõrdne proportsioon võib olla märk rassi või etnilise päritolu ületähtsustamisest ja diskrimineerimisest.

Ühendkuningriik on ainus Euroopa Liidu liikmesriik, kus kogutakse süstemaatiliselt politseiandmeid kinnipidamiste kohta ning teavet kinnipeetute etnilise päritolu kohta. Ühendkuningriigis kogutud andmed on avalikult kättesaadavad ja aitavad seeläbi kindlustada politsei usaldusväarsust.

Politseitöö edu avaliku teenusena sõltub sellest, kuidas erinevaid kogukondi koheldakse ja kuidas need kogukonnad tunnevad end politsei poolt koheldavat. Head suhted politseiga ja usaldus politsei vastu aitavad suurendada kuritegudest teavitamist.

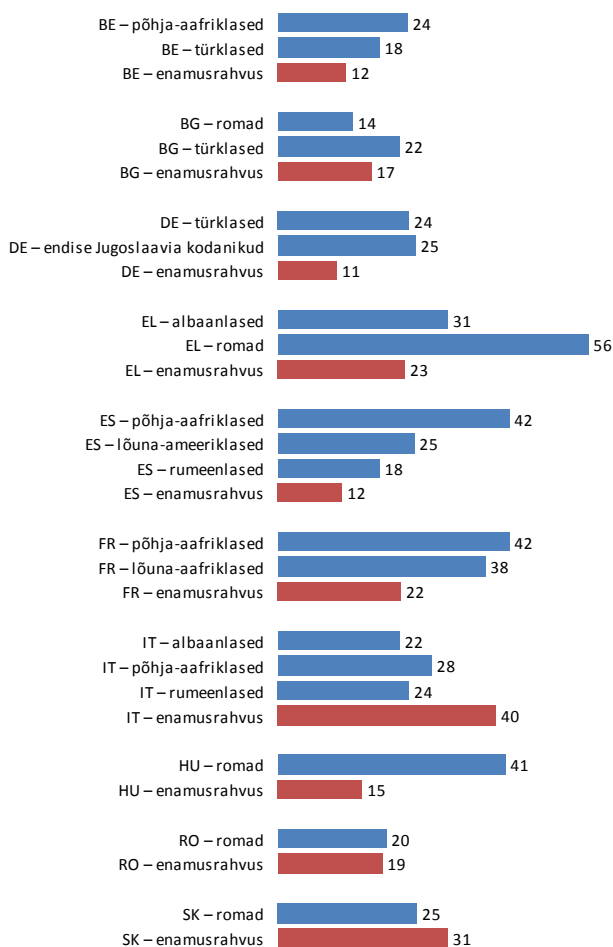
Euroopa Liidu rahvusvähemuste kogemused seoses politsei tegevusega

EU-MIDIS, esimene kogu Euroopa Liitu hõlmanud küsitlus, mille käigus uuriti sisserännanute ja rahvusvähemuste igapäevaelus kogetud diskrimineerimist ja kriminaalset ohvristamist näitab järgmist:

- politsei pidas rahvusvähemuste esindajaid kinni sagedamini kui samas piirkonnas elavaid enamusrahvuse esindajaid Belgias, Saksamaal, Kreekas, Hispaanias, Prantsusmaal ja Ungaris. See ei olnud nii Slovakkias, Bulgaarias, Itaalias ja Rumeenias.

Joonis 1

Viimase 12 kuu jooksul politsei poolt kinni peetud (%) (kõigist vastanutest)

(Märkus: rahvusvähemuse ja enamusrahvuse esindajate kogemusi politsei poolt kinnipidamise osas on võrreldud vaid kümnes ELi liikmesriigis 27st)

Riikide nimelühendid

BE = Belgia, BG = Bulgaaria, DE = Saksamaa, EL =

Kreeka, ES = Hispaania, FR = Prantsusmaa, IT = Itaalia, HU = Ungari, RO = Rumeenia, SK = Slovakkia.

- Mitme rahvusvähemuse esindajaid peab politsei kinni eriti sageli – näiteks kogesid Kreekas küsitletud romad, keda politsei oli kinni pidanud, kinnipidamist 12 kuu jooksul keskmiselt 6 korda.

- Enamik küsitletud enamusrahvuse esindajad leiab, et politsei suhtumine neisse on lugupidav, samas kui enamik rahvusvähemuse esindajaid leiab, et politsei suhtumine neisse on lugupidamatu.

Näiteks leidis 85% küsitletud enamusrahvuse esindajatest Belgias, et politsei suhtus viimase kinnipidamise ajal neisse lugupidavalt, samas kui põhja-aafriklastest vastanute seas arvas sama 42% ja türklastest vastanute seas 55%.

- Nendel rahvusvähemuste rühmadel, kes seostasid politsei poolt kinnipidamisi oma etnilise päritolu või sisserännanu taustaga, on väiksem usaldus politsei vastu kui rahvusvähemuste rühmadel, kus politsei poolt kinnipidamisi oma rahvusvähemusse kuulumisege ei seostatud.

- Iga teine rahvusvähemuse esindaja, kes oli langenud rünnaku, ähvarduste või ahistamise ohvriks, ei teavitanud juhtunust politseid, sest ta ei uskunud, et politsei midagi ette võtab.

Taustateave

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA) on avaldanud kaks aruannet, mis käsitlevad politsei poolt kinnipidamisi ja rahvusvähemusi:

- **EU-MIDIS Data in Focus Report: Police Stops and Minorities** (oktoober 2010)
- **Understanding and Preventing Discriminatory Ethnic Profiling: a Guide** (oktoober 2010)

FRA küsitles 2008. aasta jooksul 23 500 sisserändajate ja etniliste rahvusvähemuste esindajat 27s ELi liikmesriigis suulise intervjuu vormis. Selleks, et põhitulemusi võrrelda, küsitleti rahvusvähemuste esindajatega samas piirkonnas elavat 5000 enamusrahvuse esindajat Belgias, Bulgaarias, Prantsusmaal, Saksamaal, Kreekas, Ungaris, Itaalias, Rumeenias, Slovakkias ja Hispaania. EU-MIDIS peamised tulemused on kättesaadavad veebilehel www.fra.europa.eu

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA)

Schwarzenbergplatz 11, 1040 Vienna, Austria T. +43 1 580 30 60, F. +43 1 580 30 699, E-mail information@fra.europa.eu Web www.fra.europa.eu